

Psychologisch
Academisch
Woordenboek

Psychologisch
Academisch
Woordenboek

Bjorn van der Zwan

Schrijver: Bjorn van der Zwan
Coverontwerp: Bjorn van der Zwan
ISBN: 9789465313368
© Bjorn van der Zwan, 2025

- 1 📄 Inhoudsopgave
- ✨ Voorwoord — p. 6
 - 📖 Inleiding — p. 7
 1. 🧠 Geheugen & Cognitie — p. 8
 2. 🌱 Cognitieve functies & processen — p. 10
 3. 🧠 Hersenen & Neuropsychologie — p. 13
 4. 🗣️ Sensoriek & Gedrag — p. 16
 5. 📚 Academische & Onderzoeksbegrippen — p. 19
 6. 📝 Academisch schrijven & taalgebruik — p. 22
 7. ⚖️ Hedging & Nuance — p. 23
 8. 😊 Zorg & Pedagogiek — p. 24
 9. 💡 Intelligentie & Theorieën — p. 27
 10. 🏥 Diagnostiek & Hulpverlening — p. 29
 11. 🤝 Cliëntgerichte benadering — p. 31
 12. 🎓 Begeleiding & Rollen — p. 32
 13. 🗺️ Leerprincipes & Gedragstherapie — p. 34
 14. 🗣️ Gespreksvaardigheden & Communicatie — p. 36
 15. 🏠 Systeemtheorie & Gezinstherapie — p. 39
 16. 🌱 Psychopathologie & Diagnostiek — p. 40
 17. 🌱 Autisme & Specifieke ontwikkelingsstoornissen — p. 42
 18. 😡 Gedragsstoornissen — p. 44
 19. 😱 Angststoornissen — p. 45
 20. 🍽️ Voedings- en eetstoornissen — p. 47
 21. ❤️ Hechting & Opvoeding — p. 49
 22. 🔍 Psychodiagnostiek — p. 49
 23. + Aanvullende diagnostiek & gespreksvoering — p. 51
 24. ⚡ Epilepsie — p. 52
 25. 🚀 Auto-immuunaandoeningen — p. 53
 26. ⚠️ Intoxicatie bij zwangerschap — p. 54
 27. 🗣️ Taal- en spraakstoornissen — p. 55
 28. 🏃 Motorische stoornissen — p. 55
 29. 🧠 Ontwikkeling van de hersenen — p. 56
 30. 🌀 Psychische stoornissen — p. 56
 31. 🧪 Psychodiagnostische tests — p. 59
 - 👤 Dankwoord — p. 62
 - 🖋️ Colofon — p. 63
 - 📚 Literatuur p. 64
 - 🔍 Index — p. 65

Voorwoord

Dit Psychologisch Academisch Woordenboek (PAW) is ontstaan tijdens mijn studie Toegepaste Psychologie. Aanvankelijk begon het als een hulpmiddel voor mijn eigen leerproces: een manier om structuur te brengen in de vele begrippen, theorieën en methoden die tijdens de opleiding aan bod komen. Al snel merkte ik echter dat het woordenboek niet alleen mijn studie ondersteunde, maar ook een naslagwerk kon zijn dat waardevol is voor anderen die zich bezighouden met psychologie en hulpverlening.

De inhoud van dit boek weerspiegelt een combinatie van studie-inzichten, literatuur en eigen uitwerkingen. Begrippen zijn voorzien van duidelijke definities en, waar mogelijk, aangevuld met Engelse vertalingen om de brug te slaan naar internationale literatuur en praktijk. Daarmee is dit woordenboek niet enkel een persoonlijk hulpmiddel, maar ook een toegankelijk en praktisch naslagwerk voor studenten en professionals die zich verder willen verdiepen in het brede veld van de psychologie.

Hoewel dit boek voortkomt uit mijn eigen leerweg, hoop ik dat het anderen kan inspireren en ondersteunen. Voor studenten kan het dienen als houvast in de overvloed aan terminologie. Voor professionals kan het een compacte herinnering of opfrissing zijn van kernbegrippen uit hun vakgebied.

Met dit PAW wil ik laten zien dat kennis niet alleen iets is dat je verzamelt, maar ook iets dat je deelt. Mijn wens is dat dit woordenboek een bijdrage mag leveren aan het verdiepen van begrip, het vergroten van inzicht en het stimuleren van nieuwsgierigheid binnen de psychologie.

Inleiding

Welkom bij het Psychologisch Academisch Woordenboek (PAW). Dit woordenboek is ontwikkeld om je te ondersteunen bij het begrijpen en gebruiken van belangrijke begrippen uit de psychologie. Of je nu student bent, professional in de praktijk of gewoon nieuwsgierig naar dit vakgebied, dit boek helpt je snel de juiste uitleg en betekenis te vinden.

De begrippen zijn thematisch gegroepeerd in hoofdstukken, elk gemarkeerd met een icoon en titel. Zo kun je eenvoudig bladeren binnen een bepaald thema, zoals geheugen en cognitie, diagnostiek en hulpverlening of gespreksvaardigheden. Achter in het boek vind je daarnaast een index met alle Nederlandse begrippen op alfabetische volgorde, zodat je snel kunt zoeken.

Bij elk begrip staat niet alleen een duidelijke Nederlandse definitie, maar ook de Engelse vertaling. Dit is gedaan omdat veel vakliteratuur, onderzoek en praktijkmateriaal internationaal wordt gepubliceerd. Door de Engelse termen direct naast de Nederlandse op te nemen, kun je makkelijker schakelen tussen Nederlandstalige en Engelstalige bronnen.

Je kunt dit woordenboek gebruiken als naslagwerk tijdens je studie, als geheugensteun in de praktijk, of gewoon om je kennis bij te spijkeren. Blader rustig door de thema's of gebruik de index om gericht te zoeken. Hopelijk helpt dit PAW je om sneller inzicht te krijgen en met meer vertrouwen te werken met psychologische kennis en begrippen.

1 Geheugen & Cognitie

- **Impliciet geheugen (Implicit memory)** → Geheugen dat het gedrag beïnvloedt zonder bewuste herinnering; uit zich bijvoorbeeld in vaardigheden, gewoonten of priming-effecten.
- **Expliciet geheugen (Explicit memory)** → Vorm van geheugen waarbij informatie bewust kan worden opgeroepen, bestaande uit *episodisch geheugen* (persoonlijke gebeurtenissen) en *semantisch geheugen* (feitelijke kennis).
- **Declaratief geheugen (Declarative memory)** → Vorm van expliciet geheugen dat feiten (*semantisch geheugen*) en gebeurtenissen (*episodisch geheugen*) omvat, die bewust kunnen worden opgeroepen.
- **Non-declaratief geheugen (Non-declarative memory)** → Vorm van impliciet geheugen waarin onbewuste kennis, vaardigheden en gewoonten worden opgeslagen, zoals conditionering en motorische vaardigheden.
- **Episodisch geheugen (Episodic memory)** → Het geheugen voor persoonlijke gebeurtenissen die zich op een specifieke plaats en tijd hebben afgespeeld, vaak inclusief de emotionele beleving.
- **Semantische kennis (Semantic knowledge)** → Het geheugen voor feiten, begrippen en algemene kennis over de wereld, onafhankelijk van persoonlijke ervaringen.
- **Procedureel geheugen (Procedural memory)**
→ Vorm van impliciet geheugen waarin vaardigheden, routines en handelingen zijn opgeslagen die grotendeels automatisch verlopen, zoals fietsen, pianospelen of typen.
- **Recognitiegeheugen (Recognition memory)** → Het vermogen om eerder aangeboden informatie (zoals woorden, objecten of gezichten) te herkennen als bekend, vaak met behulp van aanwijzingen of cues; onderscheidt zich van *recall* waarbij actief moet worden opgehaald.
- **Autobiografisch geheugen (Autobiographical memory)** → Het geheugen voor persoonlijke levenservaringen, inclusief contextuele details zoals tijd, plaats en emotionele beleving; vaak omschreven als een “mentaal dagboek”.